

+ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, september 1989
9. číslo · ISSN 0032-4132 · Létník 39

Božje słowo za nas

Wotwobroć mojej woči wot kničomnych wěcow, přez twoje słwo wokrew mje! (psalm 119,37)

Za naše džeci je nětk čas prôzdnin zaso nimo a tež za nas staršich čas dowola. Nadžiomne mějachmy lětsa rjane dny, na kotrež hišće doňo myslimy a z kotrychž mōc čerpamy!

Wězo mějachmy doživjenja, kiž zastajichu pola nas začić, kotryž tak ruče njezańdze. Předewšem smy wjele widželi. Hačrunjež njeje jenož člowjek tute wokno k swětej date, ma wón tola kmanoś, ze swojimaj wocomaj kaž přez prisma rozeznawač. Tute rozeznawanje je wažne a spomôzne. Bohužel nimaja wšityc tutu kmanoś abo maja ju za njenuznu. K tomu přińdze fakt, zo je nětk nimale w kóždej swójbje dalokwidženje mōzne a samo něsto normalne. Młodžina je zwjetša zahorjena, wosebje za kriminalne filmy. Starši ludžo džerža so tu wróco a němožea rozumić, čehodla młodostni wječor tak doňo při telewizoru sedža. Wězo chce młody člowjek někajku zabawu měć. Je pak tež trěbne, zo bychmy přemysłowali wo sćewkach w dalším žiwjenju, předewšem wo negatiwnych. Tuž prašenje: Možemy zamołwić, zo so na wšo hlada? Najskeŕje hraje tu staroba abo lepje prajene duchowna zrałoś rólu.

Něchtó mōže bjez stracha znjesć, štož druhemu nimoměry škodži. We wěstej měrje dyrbi kóždy sam wědžeć, kak daloko mōže tu hić.

Měsačne hrono zaběra nas na wosebje wašnje z tutej tematiku. Kak tola psalmist wěc započina! Wón so njepraša ani přečela ani wěcywustojneho. Ně. Wón formuluje to w prôstwje. Sýšo tutu, pytnjem, zo je to prôstwa hinášeho razu, kaž telko wosadnych to praktikuje. Prôstwy su zwjetša zwjazane z paršonskimi přečemi. Bohužel su mnohe modlitwy lute narěče. Psalmist pokazuje pak na to, w kajkej formje hodži so Boha prawje wo pomoc prosyć. Psalmist je duchownje bohatši. Tomu možemy so jenož přizamknyc. 119. psalm je znaty jako złoty alfabet. Psalm je takle zestajeny, zo steji kóždy pismik hebrejskeho alfabetu na spočatu někotrych štučkow.

Spěwar tutoho psalma ma dalokosahace nazhonjenje. Wězo je wón tež wjele widžał. Wón je sebi wědomy, zo je hižo pohlad na tuto abo tamne škodliwy. Kak to přewinyc? Při tym Bóh nam cyle wěsće pomha. Bóh wobroči našej woči na wěcy, kiž su nam trěbne a spomôzne.

Što pak mamy pod kničomnymi wěcam i rozumić? Starši přełožk rěkaše: Wotwobroć mojej woči, zo njebyštej hladafaj za kničomnej wučbu. W běhu časa je wjele filozofow wustupowało. Jich nahlady su drje za krótka čas mnohich zahorili, ale runje tak ruče běchu

**Wotwobroć mojej woči,
wžo byštej njebladafaj,
za kničomnej wučbu / ale
wokrew mje ze swojim słowom.**

Rys. Nali

tež zabyte. Při krótkosći našeho žiwjenja može pak chodženje we wopačnym směrje naš ruin być. Tuž chcemy twarić na to wobstajne a předewšem na to žive. W Zjewjenju Jana wuzběhuje so, zo je to zdobom duchowne přeměnjenje. Rěka: Jako jeho widžach (Chrys-tusa), padžech k jeho nohomaj kaž mortwy..., a wón mi džeše: Njeblaj so, ja sym přeňi a posledni a žawy. W Chrys-tusu mamy žiwe słwo. Mōc zwysoka nas potajkim čas žiwjenja posylna.

Mjez nami běše jedyn, kiž je pravosć naležnosće psalmista wulkotnje zapřimnył, na př. w pěsni:

Richard Iselt

Lětsa w aprylu spominachmy na 100. narodniny Richarda Iselta. Z wozjewjenjom jeho skrótseneho powědančka „Hdyž serbscy burja płakachu“ spominamy na wudyrjenje 2. swětoweje wójny 1. septembra před 50 lětami.

Hdyž serbscy burja płakachu

...Jónu widžach mužow płakać, starych serbskich burow. A tuta hodžina je so hluboko do mojeje wutroby zaryla. Njeplakachu pak burja česće ani mačerje dla, a na přenju lubosc so woni jenož dopominachu kaž na lochki són. A tola bě tutych mužow, sylnych kaž duby, něsto zatraslo, zo płakachu kaž styskniwe džeci.

Pjatk, 25. žnjevca 1939, smaleše Božje sónčko njesmilnje horco žnjeńcarjam na tył a chribjet. Burja dowożowachu jećmejn a wows. Dželo jich honješe, zo njebychu wodnjo ani hodžinku mohli wodychnyć. Spróčni a mučni podachu so zahe do loža. Młodžina, kotař so hewak po starym nałożku po wječeri před wrotami na bjesadu schadžowaše, bě so džensa tež zahe do čichich komorkow zhulila, zo by nowe mocy na jutriše dželo nabyła. Jako směrki padachu, bě we wsy wša dnjowa hara wojmeklka. Noc kryješe serbsku Lužicu z čěmnym płašćom a kolebaše spróčnych člowjekow z mjechkim, chłodnym wětrom do słođkeho spara. Wša krajina spaše. Nadobo přetorhny so čišina. Awto přijedže we wulkim spěchu a zasta před

Pohlad k njebju

Wěš mi te módré wysokosće, hdžež morja hwězdow schadžeja a do émy našej zachodnosće z swětlym wóčkom zabyšća?

So přesadź k nim ze zemskej émy a čakaj swětla sérpliwy.

O lubše, rjeňše wysokosće, wy syły swětow krasniše, wy domy našej njesmjertnosće a zbóžne sydla njebjeske:

K wam čehnje mje, k wam pozběha so z ložkim křidłom myslička!
(H. Zejler)

wrotami wjesjanosti. Němski wyšk wuskoči z woza, aktowku pod pažu džeržo. Wojerski ſofer trubješe bjez přečata. Oficér pak torhaše njescerpliwy za ručnicu chěžnych duri. Wjesjanosta z přenjeho hlubokeho spara wubudzeny stupi durje wotewriwiši z nim do jstwy. Oficér přepoda jemu z aktowki zazyglowany pakčik lisčinow z krótkim rozkazom, lisčiny hišće w tutej hodžinje roznosyć. Jako bě wjesjanosta w předpožonej lisčinje zapisał, zo je pakčik dostał, skoči oficér zaso do woza, do přichodnje wsy so měrjo. Oficér bě posoł smjerće a zahuby.

Koła hitlerskeje sylneje wojerskeje mašiny běchu so w tutej nocy přeňi raz w zjawnosci zawierte. A helska faštiska mašina dželaše potom nimale šešć połnych lět, krej a kosče žerjo, doniž 8. meje 1945 so njeskoncowa.

Wjesjanosta pod wojerskim rozkazom stejo přihotowa so na puć a nošeše do chěžow susodow a towarzow strach a stróže.

Mjenujcy njebožowni mějachu so hišće w tutej nocy do poručených kasarnow a městnow podać. Swěty w statkach so swěčachu. Mužojo prajachu božemje zastróženym, płakacym žonam a džecom. Prajachu božemje že spara wubudzenym susodam, jim na wutrobu wjazajo, zo bychu wopušćenym žonam pomhali zně do brožnjow dochowac.

Za hodžinu bě cyła wjes wobswětlenia, kaž jenož jenička noc lěta, patoržicu. Ale jandželjo w tutej zrudnej nocy njespewachu „Mér na zemi a spodenbanje wšitkim, kiž dobreje wole su“.

Ně, tuton pjatk bě za našu wjes „cichi pjatk“, a w komorkach bě slyšeć hłos zatrašených čłowjekow: „Mój Boże, mój Boże, čehodla sy mje wopušći?“

Tuta nōc bě nōc połna sylzow a styksa. —

Přichodnu njedželu hotowach so na kemšacu službu. Do wsys hladajo wiđazach, kak burja a pohončojo konje k šerokohalzatemu topołej wjedzechu. Ličach na dwaceći koni. Někotri burja w kemšacej drasće přistupichu k swojimaj konjomaj, jeju posledni kroć placaio a majkajo, poskičichu jimaj poslednje chłōščenki a wotwobrociwi so džechu čežko stupajo kemši.

Zwuki zwonow a piščelov běchu tehdys kaž podušene. Hłosy spéwarjow klinčachu dybawe. Šije běchu jim kaž zadžernjene.

Duchowny rěčeš k wosadze: „Hdyž so w horcy lēcu čmowe mročele zběhaju, hladamy starostliwie na njebjo, bojo so, zo so njewjedro našej wsy bliži. Mamy strach wo statok, skót a žně.“

Njeje so w poslednich njedželach politiske njebjo zaćmowiło? Njećerpjachmy wšitcy pod tužnym njewjedrowym wjedrom? Wčera w nocy je nětka blysk do našich wsow dyrił. Wutroba je połn stracha a styksa. Na mužacych ławkach je džensa wjèle prözdnych městnow. Mužojo njemožachu so zeńc w Božim domje, su pod wojerskim rozkazom w kasarnach ...“

Widžach, kak wbohe žony hłowu chi-

lachu a płakachu. Mužojo pak na żubjomaj sedžo zakusowachu zuby. Hladachu ze sprostnymaj woćomaj do spéwarskich. „Njebě to hakle před dwaceći lětami, hdźy mordarsku třebu z rukow puścichmy? A nětka zaso wojna? A nětka našich synow do mordarskeho wohenja honja. Njebudzie tuta wójna hišće wo wjèle hōrşa, wótriša hać posslednia? Maja syno wótcny kraj škitać? Što nas wohrožuje? Njeje Hitler před poł lětom českich bratrow nadpadny? Njeměri so nětka na Polakow?, zo je to krawna njeprawda a njemožes tomu wuńc, nochceš-li žonu a džeci do njezboža storhny!“ A burja to přemyšlujo pjasćachu ruce a mjećechu z možlatymaj rukomaj twjerde deski chójnowych ławkow, kaž bychu je w rozhjenosći chyly złamać.

A duchowny rěčeš dale prajo, zo nětka w tutej hodžinje bur swojich najswěrnišich towarzow z dwora do města přewodzuje, towarzow, kotrež su jemu w koždym džele swěrnje služili, wodnjo a w nocy. Dyrbjia přepodać poklad a lubuški kubla do cyle cuzych rukow.

„A što je tutym swěrny, njewinowatym skočatam wosudżene?“ Jako bě farar to wurjekl, widžach, kak nadobo sprostle rysy na wobličach burow so zmječčichu, stłocnej hubje počeštej třepotać a sprostlej woć so ze sylzami pjelnještaj. A buram, kiž mějachu he-wak we wšelakich nahladach a naležnosćach kaž pjeńk twjerdu hłowu, ro-

njachu jere sylzy po smalenymaj, zmorščenymaj licomaj kaž styksniwym džecem. Z twjerdej pjasću trějachu sej woči.

Mjelčo skradnych so na piščelowu ławku a hladach do notow. Njemōžach widžeć, kak serbscy burja płakaja...“

Ze sylnej ruku zadžeržuje Serb durčka swojeje wutroby. Nochce, zo by něchtó do jeho kamorka pohladał, hdźež sej drohotne pokłady duše chowa. Nochce nikoho ze swojimi zaćućemi mylić. Lubuje runowahu swojeje duše. Tuž wotpočiwa jeho twjerda pjasć na ručicy wutrobiny durčow, zo njebychu sylne zaćuća, žedženja abo rozwolnosće wutroby jeho překwapiłe a spłosile.

Jako pak na cyrkwienskej ławce bur spomina na swojeje swěrnej konjej, zo ma jeju do cuzeju rukow přepodać a spomina na struchly wosud swojeju njewinowate skočećow, wosłabnie jemu sylna ruka a pušci wutrobinu ručicu. A wutroba jeho přemocuje, bura, sylne kaž dub, mjez kotrymiž je wotrosti, a twjerdeho kaž zornowc, na kotrymž bydlí.

A hlej, jemu ronja so sylzy, płaka. Haj, durčka wutroby su so njejapcy wotewriłe. A hładaš do njeje, widžiš, zo ma serbski bur něžnu wutrobu kaž džeco, kotrež styksniwje za maćerju płaka.

Haj, zawérno, džiwnie stworjenčko je wutroba serbskeho bura!

(skrótnie)

Za naše džěci

Tajki hozdżowy
křiž, zhotowjeny
po přikładze
Coventryskeho,
widžiš džensa
druhdy młodost-
nych nosy

Foto: C. Lux

Hozdżowy křiž

Dnja 1. septembra je so započalo za tysacy džěci w našim kraju nowe šulskie lěto. Wosebje rjany džen bě to za džěci, kiž su do šule zastupili: Su dōstali wulkul titu a wjèle darow, a su swjećili rjany swjedzeń.

Samsny džen 1. septembra před połsta lětami płakachu w Polskej tysacy džěci: Njemějachu žadyn dom wjace – němske tanki běchu jón roztrěleli. Njemějachu žanoho nana wjace – wón bě

dyrbjał do wojakow. Njemějachu žanu pomoc – maćerje same z luteho stracha płakachu. Započala bě so WÓJNA.

Šesć lěta nimale wójna traješe. Wjèle mjenow městow a wsow je na přeco zwiazanych z hrózbnoscemi tutych lět. Do nich słusa tež město Coventry w Jendželskej. Raz, wosrjedz nowemberiskej noćy w druhim lēce wójny, ržeše cyle njebjo nad Coventryom. Němske lětadla přilétowachu, jedne po druhim, bjez kónca. A z koždeho lětadla pada-

chu bomby, sypaše so smjerć na měrne město. A zaso so roztřelachu domy, a zaso płakachu džěci a maćerje. Jeničku nōc jenož a město Coventry bě so přeměnilo do horow rozwalinow.

Z kurjacych rozpadankow Coventryskie katedrale wučahny farar něsto hozdžow a zwjaza je ke křižej. Hozdžowy křiž staji na woltar, kotrež bě nje-wobškodženy wostał, a napisa zady njeho na murju: FATHER FORGIVE (Wótcé wodaj).

Wjèle tajkich křižow hišće je so z hozdžow Coventryskie katedrale zhoto-wiło. Rozdžalali su so do městow, kiž su podobnje kaž Coventry we wojnie čerpjeć dyrbjeli. W našim kraju nadeňdžemy tajke w Drježdānach, Choćebuzu a Berlinje. Hozdžowé křiže steja w cyrkwiach a napominaja kóždeho, so sobu wo to starać, zo ženje njebchu wjace džěci w Polskej, Jendželskej a w drugich krajach płakać trjebali wójny dla.

T. M.

Prispomnjenčko

W přichodnych tydženjach so w našich wosadach džakny žnijowy swjedzeń swjeći. Při tym so w scénie tež słowo čita, na kotrež chcu was wosebje skedžbnić. „Nichto njeje žiwy přez to, zo ma wjèle kubłow.“ Chcemy wo tym trošku přemysłować.

Husto měnimy, zo to, štož sebi kupimy, za naše žiwjenje trjebamy. To wšak jenož we wěstej měrie płaci, mjenujcy za to, štož je wopravdze trěbne. A to je malo! Žiwjenje pak njewotwisuje wot toho, zo mamy wjac hać to, štož je wopravdze trěbne. Čłowske wašnje wšak je, zo chcemy přeco wjac a wjac měć a sebi při tym myslimy, zo to naše žiwjenje zawěści. Ale tež najwjeteše bohatstwo móže w najlepšim padze naše žiwjenje na wěsty čas, nic pak na přeco zdžerzeć.

Bohatstwo tež njemože žorlo być, z ko-

trehož mōc za naše žiwjenje čerpamy. Tuta mōc može jenož wot Boha přinč, kiz tež našemu žiwjenju započat a kōc postaji. A při tym njeje wažne, hač mamy wjele kublōw abo nic. Tak chcemy naše žiwjenje radšo Bohu prući a so njespušćic na to, štož smy sebi nahromadžili.

S. Albert

Jézba ze serbskim busom 1989

Kaž so w 4. čisle našeho časopisa „Pomhaj Bōh“ wozjewi, jézdeše tež lētsa zaso serbski bus a to do Woślinka, Wojerec a Zleho Komorowa. Tuž zetkachu so wšitce, kotriž běchu so za tutu jézbu přizjewili, njedžel, dnja 21. meje, w 7 hodž, w Budyšinje.

Při slónčnym wjedrje jézechmy přez rjanu mejsku přirodu. Prěnje zastanisko bě hižo w Hornim Wujězdze, hděz chychmy raňšu nutrnost swjeći. Ma ja tam rjanu swojoraznu cyrkę. Wopytar ma začišć, zo je kulojta. Lawki su w połkrhu wokoło wołtarja zestajene.

Z kěrlušom:

Pój, wutroba, a wjesel so na darach Boha swojego we lubym lětnim času. Wšo rjane je za čłowiekow; tuž njech na pyše zahrodow so čłowske myslé pasu!

zahajichmy raňšu nutrnost.

Knjez farar Albert předowaše wo hronu „Swjaty, swjaty, swjaty je tón Knjez Zebooth“ (Jez, 6,3).

Po nutrnosti džěše jézba dale přez Jitro a Lěskę do Woślinka. W Jitru po zasta bus při starej šuli, a my zhonichmy, zo je so tu Bjarnat Krawc jako syn wučerja narodžil. Mała to chěžka, z jednej řulské stwu a jednej bydlenské za wučerja a jeho swójbu. Pod tréchu rumnosci za spanje. Kak skromne porno džens.

W Lěskę mějachmy skladnosć, sebi „Misionski dwór“ wobhladać. Wot wjednika tutoho dwora zhonichmy, zo ma tu 60 zbrašenych mužow swoju domiznum, kotriž w ratarstwie a w domjacnosti džělaja. Su dóstali rjany nowonatwarjeny bydlenski dom a nowu hródź, w kotrej čělcy kormja. Zhonichmy tež, kak je z něhdušeho knježeho dwora nětkole „Misionski dwór“ nastal. Běše to zaimawy přednošk ze swětlowobrazami.

Po rozžohnowanju jézechmy dale do Woślinka, hděz chychmy našu serbsku Božu službu wotměc. Wosadny farar nas wutrobnje witaše a nam něšto wo statwiznach tuteje cyrkwe powědaše. Po zhromadnym kěrlušu: „Luby Jezu, my smy tu“ předowaše serbski sup. knj. farar Albert, a to wo hronu: „Knjez požohnuj nas a zwarnuj nas.“

Po Božej službje jézechmy na wojed do hosćenca „K worjolę“ w Němcach. Tam nas derje pohosćichu, a našení podachmy so do Wojerec, hděz možachmy sebi hiše nowočasnu kapalku wobhladać. Dale džěše jézba do Zleho Komorowa nimo wulkeho jězora. Tam pozastachmy a poł hodžiny kuparjam přihladowachmy. W Zlym Komorowje, w hosćencu „Tři lipy“, běše za nas kofejpiče přihotowane. Njedowlichmy sebi předolhu přestawku, dokelž chychmy hiše cyrkę Pětra a Pawoła wopytać. Tam nas wočakowachu a nam tójsto wo statwiznach tuteje stareje cyrkwe powědachu. Su runje připödla ju zwonka wobnowić.

Potom džěše zaso na dompuć. W Swepnicy swjećachmy k zakónčenju

Jan Pawoł Křižan - 3 mojego žiwjenja

(8) A znowa: Wójna!

Nazymu lěta 1869 wotmě regiment čo. 103 hromadže ze Žitawskimi wjetši manewer pola Budyšina. Za mnje bě to cím zajimawšo, dokelž bě tež mój bratr wobdzěleny. Prěni raz widzachmy tehdy biwak, slyšachmy, kak so wojacy alarmuja a podobne. Tehdy wšudze rěkaše: Lětsa so wotmewaja manewry, klětu poleća wótre patrony přečiwo Francoškej. A tak tež bě.

Běch šuler kwarty. Wjeselachmy so na prözdniny. Tu nadobo rěkaše: Wójna! Wulka zahoritos zwoprěka nihdze widzec njebe, wona pak nasto bórze, hdyž powěsće wo njesměrnych dobyčach dochadžachu. Budyskeho hamiskeho hejtmana von Salza zwołachu tehdy jako zapošlana do Berlina, zo by sobu za wójnske kredity hłosował. Börze po tym přindzé won z někajkej powěsće k našemu nanej. Tehdy je jemu naša mać ze wšej chutnosću do swědomja rěčala, zo je wón za wójnske kredity a z tym potajkim za wójnu hłosował. Wězo, mać měješe swojego syna do wójny dać. Tutón bě, po tym zo běchu jeho z wójnska puščili, naše kublo w Myšecach přewzał, a jako nětko „Ordres“ (mjenowane „Oders“) do domow přichadžachu, dosta tež wón přikaz, so w Budyšinje přizjewić. Po puću wopata hiše Šćijecy, jézdeše potom do Budyšina, hděz jeho w rózkowym domje na Kotołské napřeo Sukelnicy zaměstnichu. Jeho regiment měješe zvučować.

Přindzé wječor, na kotrymž měješe regiment město wopušći. Mojej staršej džěšťaj ze mnu do města a do jeho bydlenja. Doňdzech hiše po dołhu čerwjenu kołbasu, a nětko měješe wón swoje wěcy zwjazać. Na to poda nam ruku, a nan praji jemu słowo z psalma: „Hač jich tysac padnje na twojej prawicy a džesać na twojej lewicy, da wšak tebje njebudze trječić.“ Bratr woteńdze. Při starej kasernje so kompanija hromadžeše. Džech za nim a widzach hiše, kak čehnješe jako podwyšk na koncu kompanije pod zynkami hudźby na dwórniščo. Wróćich so k staršim do jeho kwartéra. Wzachmy bratrowe drasty, kotrež njebe sobu wzał, ja njeſeſh jeho dołhe škörne, a zrudni a mjełčwi nastajichmy so na puć domoj. Bě mjezty cyle čma. Přede wsu zetkachmy wuja Więaza, kotrež bě widział čah z wojakami nimo jěć. „Jedyn je z nôsnikom z wokna kiwał“, praješe wón. „To je zawěscie Awgust był.“

Slědowachu za naš cyły dom — mějachmy runje žnjowe prözdniny — chětro zrudne dny. Börze pak doňdze přeni list. Běch runje po puću do Hrubjelćic, jako mi póstownik přiwoła, zo je nam

list přinjeſl. Wjesoly chwatach domoj. List bě z Kastella pola Mainza.

Börze doňdzechu powěsće wo přenich dobyčach. Wozjewješe pak so stajnje tež, přibližna ličba našich zranjenych a padnjenych a předewšem pisáše so tež, kotre regimety běchu při wojowanjach wosebje wobdzélene. Tež lisčiny padnjenych njedachu dołho na so čakać, wone wupowěsachu so na muri „Bautzener Nachrichten“. Dopominam so hiše jara derje na to, kak wšity wokoło mje nad nowymi dobyčemi juskaču, mjezty zo sam mało wjesoly lisčiny za mjenom bratra přehladach. Po bitwje pola Beaumont bratr na żołdk schorje a ležeše něhdze džesać dnjow w lacareće. Tehdy wot njeho žaneje powěsće njedostachmy a so tohodla jara wo njeho starosćachmy.

Jedyn z přenich padnjenych pola Beaumont bě wjednik 1. bat. 103. inf. reg., von Schönberg-Pötting. Wón měješe slepeho syna, kotrež w našej rjadowni hospitowaše. Służownik jeho stajnje přiwiedże a zaso po njeho přindzé. Po bitwje wosrđez wučby po njeho přindzechu. Jeho nan bě padnył. Hižo tehdy so chutnej rěči tajkich podawkow njezawěrachmy.

Powěsće wo kapitulaciji w Sedanje přinjeſe nam rektor sam do rjadownje. Samo so rozumi, zo bě wjeselo a juskańe po Budyšinje wulke. Nětko dyrbješe skönčje měr přinč. Ale měr hiše njebe. Wojska woblěhowachu Paris. Nadpady njepřečela dnja 30. nowembra a wosebje dnja 2. decembra žadachu sej wot našich, wosebje wot 107. reg., w kotrymž abiturienta a studenča wojowachu, wjele woporow. Sćelechmy tehdy hižo listy a listowe pakčiki z cigarami a šokoladu do pola, tola we wjele skromnišej měrje hač džensa.

Zyma 1870/71 bě nimomery kruta. Rjane pak bě sewjerne swětlo, kotrež bě na tójsto wječorach derje widzec. Wosebje wobkužace běše wone při zamročenym njebe. Jako so sewjerne swětlo přeni raz zjewi, zwonjachu z Budyskich cyrkwinskih wězow, dokelž sej myslachu, zo so na Židowje pali.

Wojska so hakle w lěču nawróćichu. Wosrđez julija začahny Budyski regiment do města. Běch na dwórnišču a wudželach cigary, hdyž wojacy z wozow lězechu a so pomału rjadowachu. Wuhladach jimace sceny zasowidżenja. Pilne rozhladowach so za bratrom. Nadobo začuch na swojim ramjenju ruku, wobročich so a wuhladach před sobu brodateho muža, kotrež na přeni wokomik njezpoznach. Bě to mój bratr. Suchi wón bě a brodaty a zdaše so mi zestarjeny a nic hižo tak čerstwy kaž předy. Napinanja wójny běchu swoje slědy na nim zawostajili.

Přel. T. M.

jézby wječornu nutrnost. Knjez farar Albert předowaše wo hronu z Jap. skutk. 2,42: „Woni wostachu wobstajni we wučbje, bratrowstwie, chlěblamanju a w modlenju“ a namolwješe nas tež wostać wobstajni we wučbje japoštow. Dale rozpominaše hiše raz, štož běchmy zhromadnje wšitko na tutej jězbi dožiwiли.

Džakni za tutón rjany džen wročichmy so do Budyšina.

Najwutrobiši džak sluša knj. Handrijew Wirthej a knj. fararzej Wirthej za přihoty a wobstaranje. My wšityc wěmy, kelko procy a časa płaci, předy hač mōžemy so do busa zesydać. Tohodla hiše raz „Zaplać Bōh“. Tež předarjej, knj. fararzej Albertej, so wutrobnje džakujemy a wšitkim, kotriž su k poradzenju přinošowali. Wjeselimi so hižo na „Serbski bus 1990“.

H. B.

Postrow polskiego hosća na cyrkwiskim dnju

Lube sotry a lubi bratřa!

Dowolće mi najprjedy wuprajić hłuboku dżakownosć, zo sće mje pěpresoły na waš cyrkwinski dźeń, dowolće tež, zo was wot našeje ewangelsko-reformowaneje cyrkwe w Polskej a zdobom wot sebje strowju. Naše zwiski ze započatka tutoho lětstotka, doby mjezy wójnomaj, hdźyž smy z pjeniezami podpěrowali wudawaćelske skutkowanje Dešnjanskeho fararja Bogu-

miła Šwiele, su so bohužel na krótke lěta přetorhnyli. Prěnja kročel k jich wobnowjenju bě wopyt wašeho superintendenta pola nas loni, druha — číšć jeho předowanja w našim cyrkwiskim časopisu JEDNOTA a noticy wo žiwjenju ewangelskich Serbow druhdze, třeća — nastawki wo našim cyrkwiskim žiwjenju džensa a přjedy, tež pření přełožk štučkow wótcia našeje reformacie, Mikławša Reja do serbštiny — wšitko wozjewjene w Pompaj Bóh. Po mojim zdaću je to zbożowne wobnowjenje, kotrež je trjeba wobohacić a kontinuować. Katolscy Serbja maja swoje puće a pućiki ke katolskej Polskej, štož jim

tyje. Nadžiam so, zo je skrućenje stykow mjezy ewangelskimi Serbami a ewangelskimi Polakami tež mózne a trébne, kaž so čita w lisic na Hebrejskich w džesatyem stawje, rynč štyri-dwacety: „A kedžbujmy jedyn na druhego tak, zo bychmy so wabili k lubosci a k dobrym skutkam.“ Wy sće w swoim kraju narodna mješina, my pak smy w swoim narodzie nabožinska mješina, da mamy podobne abo samsne problemy a starosće. Jeli budžemy so wzajomnje podpěrować a lubować, přińdžemy — kaž je naš Knjez wěścił — k zbożownemu skutkemu.

Rafał Leszczyński

Slepō. Prěnje lětuše serbske wosadne popołdnjo w Zhorjelskej cyrkwi je nje-dzél, 17. septembra 1989, tu w Slepom. Zetkamy so w 14 hodź. na Bożej służbi w cyrkwi. Wšitcy su wutrobnje k tomu přeprošeni.

POWĚSCÉ

Budyšin. Dnja 1. septembra wotewri so w tachantskej cyrkwi wustajeńca „Židža w Sakskej — jich žiwjenje a čerpjenje“. Wustajeńca je wotewrjena wšedny dźeń wot 10 do 12 hodź. a wot 13 do 17 hodź., w oktoberu pak jenož hać do 16 hodź. Hdźyž do Budyšina příndźeće, potom sebi tež tutu wustajeńcu wobhladajće.

Budyšin. Superintendent Budyskeje eforije, Volker Kreß, je k 1. septemberej tutoho lěta jako wyši cyrkwinski rada do krajnocyrkwiského zarjada do Drježdán powołany. Volker Kreß narodzi so 25. 7. 1939 w Drježdánoch. Swoje prěnje farske město nastupi 1969 w Stollbergu. Styri lěta pozdžišo sta so z młodžinskimi fararjom našeje cyrkwe. 1979 příndže jako superintendent do Budyšina. Zhromadne džělo z nim běše cyły čas jara dobre. Wón respektowaše našu serbsku wosebitosć a je w swoim zastojnstwie přeco na to džiwał. Přejemy jemu za nowe zastojnstwo Bože žohnowanje.

Malešecy. K rjanemu, zabawnemu a zdobom tež powučacemu sobotnišemu popołdnju zjedzechu so dnja 24. junija w našej wsy wšitke džěci kaž tež ně-kotři młodostni, kotři so na nabožinskej wučbje wobdželuja. Přichwatało bě nimale 60 młodych ludži z Malešec, Brězynki, Plusnikec, Dobrošec a Delnjeje Horki.

Pod nawodom diakona knjeza Ludwiga ze susodneje Hućiny, „wutrachu“ džěci wjacore hodžiny w Malešanskej farskej stw. Knjez Ludwig, kotryž w nabožinskim předmjeće wuwučuje, zamó na jara nazorne a zdobom tež wušikne wašnje přitomnych w molowanju, spěwanju atd. putać, tak zo wjacori ze zhromadzonych na dompuću prajachu: „Na tajke zetkanje zaso pojědzemy!“

Chcemy so na tutym městnje tež knjezej Dietmarej Ludwigej a knjezej fararzej Neumannej z Malešec za rjadownje wjacorych organizatoriskich prašenjow džakować.

Kurt Gruhl

Klukš. Pjatk, 30. junija, chowachmy tu swérneho Serba a křesčana Richarda Bubnarja z Kobjelinje. Wulka syła ludži přewodzše jeho na poslednim puću. Na swjatočnosti zaklinčachu tež serbske слова, kaž na př. wot župana Budyskeje župy, prof. dr. Faski.

Richard Bubnar narodzi so 12. meje 1912 w Lichanju. Do šule chodzše won w Klukšu a w Komorowie a wopyta po tym ratarSKU šulu w Budyšinje. Jeho lubosć k serbstwu so w tym pokaza, zo běše zahority Sokol, 1935 bu z Marju rodž. Wjeršec z Brémjenja wěrowany. Tute mandželstwo zohnowaše Bóh z dwémaj dźowkomaj. W 2. swětowej wojny dyrbješe k wojakam. Wróciwši so z wójnskeje jatby, běše zaso ratar. W tutym času narodzi so mandželski-maj hišće syn. Pozdžišo přistupi Richard Bubnar do prodrustwa a wukonješe wšelake funkcie w prodrustwie a w Domowinje. Jako přeswěđený křesčan

slušeše tež w swojej wosadze w Klukšu do cyrkwiského předstejcersta, na posledk jako čestny sobustaw. Tež tu wažachu sej jeho pomoc a jeho radu. Knjez Bubnar běše z cyjej dušu Serb. Wón so na našich cyrkwiskich dnjach a na druhich zarjadowanych cyrkwe w serbskej rěči wobdželeše. Hinjace Serbštvo w cyrkvi a we wokolinje jeho rudžeše. Po operaci jeho Bóh z tutoho žiwjenja wotwoła. Njech so to zwoprawdzi, štož Chrystusowe słowo wupraji, wo kotrymž so při pohrebje předowaše: „Ja sym świetło świata. Stož za mnú dze, njebudze chodžić w cěmnośći, ale změje swětlosć žiwjenja.“

Přeprošujemy

3. 9. — 15. njedžela po Swjatej Trojicy

10.00 hodź. kemše w Budyšinje na Michałskiej (Albert), w samsnym času Boža služba za džěci

14.00 hodź. kemše w Budestecach (Albert)

10. 9. — 16. njedžela po Swjatej Trojicy

14.00 hodź. delnjoserbske kemše w Hochozy

15. 9. — pjatk

19.30 hodź. serbske blido w Budyšinje na Michałskiej farje

17. 9. — 17. njedžela po Swjatej Trojicy

8.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (Malink)

8.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Njeswačidle (Feustel)

10.00 hodź. kemše w Hrodžišču (Malink)

10.15 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Bukecach (G. Lazar)

11.25 hodź. delnjoserbska nutrność w rozhloſu

14.00 hodź. wosadne popołdnjo w Slepom

23. 9. — sobota

14.00 hodź. wosadne popołdnjo w Drježdānach

24. 9. — 18. njedžela po Swjatej Trojicy

10.00 hodź. kemše w Husce (G. Lazar)

1. 10. — 19. njedžela po Swjatej Trojicy

10.00 hodź. kemše w Budyšinje na Michałskiej (Albert), w samsnym času Boža služba za džěci

14.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (Albert)

8. 10. — 20. njedžela po Swjatej Trojicy

10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Hodžiju (G. Lazar)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjadaue Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin, Sukelska 27. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, Budyšin, 8600, tel. 4 22 01. — Lic. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsdy Ministeriskeje rady NDR. — Číšć: Nowa Doba, čišćernja Domowina w Budyšinje (III-4-9-1258/89) — Wuchadzja jónkróć za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendenz Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110. — Index-Nummer 32921